

Länsstyrelsen
Örebro län
Åsa Forsberg
010-2248752
asa.forsberg@lansstyrelsen.se

SKÖTSELPLAN
2017-08-24

Dnr 511-162-2013

Skötselplan för naturreservat Stora Knattorpssossen i Örebro och Lindesberg kommuner

Myrmosaik i Knattorpssossen. Foto: Kjell Store

Skötselplanen utgör bilaga 1 till reservatsbeslutet.

Syftet med naturreservatet

Syftet är att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer, återställa värdefulla naturmiljöer samt tillgodose behov av områden för friluftsliv.

Områdets naturskogar och myrmarker och andra ingående naturtyper liksom områdets orörda karaktär och dess biologiska mångfald ska bevaras och utvecklas.

Syftet ska tillgodoses i huvudsak genom att områdets naturtyper med dess flora och fauna utvecklas fritt genom intern dynamik och andra naturliga processer.

Som återställningsåtgärd med efterföljande fri utveckling kan åtgärder för återställande av den naturgivna hydrologin och vegetationen i våtmarker komma ifråga.

Åtgärder kan komma att vidtas för att eliminera förekomsten av exotiska träd och buskar och invasiva växt- eller djurarter.

Borttagande av konkurrerande eller inväxande träd i anslutning till särskilt värdefulla trädindivider eller trädgrupper kan komma ifråga

Administrativa data

Namn:	Stora Knattorpsmossen
NVR (RegDOS) id:	2012997
Län:	Örebro
Kommun:	Lindesberg och Örebro kommuner
Lägesbeskrivning:	4 km NV om Frövi
IUCN-kategori:	1a (strikt naturreservat)
Fastigheter:	Del av Knattorp 1:29, 1:34 och 1:36 i Örebro kommun och Vibyn 1:27 och Vedevåg 1:21 i Lindesbergs kommun.
Markägare:	Enskilda
Rättigheter	Jakt, fiske, ledningsrätter.
Areal:	195,9 ha varav produktiv 120,8 ha, Skogliga impediment 11,3, Sjöar och vattendrag 2,6, våtmark 60,8 ha och övrig mark 0,4
Förvaltare av reservatet:	Länstyrelsen i Örebro län

Naturförhållanden

Området består av en varierad skogsmyrmosaik där naturskogar med rik biologisk mångfald gränsar till öppna kärr, mossepartier och sjöstränder. Skogarna kännetecknas av stor variation med betydande förekomst av sumpskogar av olika sammansättning. Lövrika bestånd finns framförallt nära sjön Besslingen medan tall/skvatramskogar dominerar närmare mossen. Aspkloner förekommer här och var i de på många ställen blockrika moränområdena. Barrbestånden på myrholmar och myrkanter har en betydande ålder med träd över 200 års ålder. Terrängen är bitvis småkuperad med inslag av blockiga områden. Det finns gott om surdråg och sumpskog med inslag av bl.a. klibbal. Skogarna i myren och i anslutning till sjön Besslingen är ofta påverkade av det fuktiga mikroklimatet och innehåller gott om hänglavar, mestadels skägglavar och tagellavar. Genom en omfattande självgallring innehåller flera av skogsbestånden en stor andel död ved i olika dimensioner och nedbrytningsstadier. Här finns död ved av både barr och lövträd. Mossen är varierad och är främst uppbyggd av olika vitmossor och en lågväxt vegetation av olika halvgräs och ris. Tuvmiljöerna består av vitmossor och risvegetation. I mosselaggar och små skogskärr är gräs- och halvgräsvegetationen mer högväxt.

Historisk markanvändning

Sannolikt är flera av bestånden runt Knattorpsmossen påverkade av skogsbete och kolvedhuggning. Man kan även anta att flera bestånd utgörs av tidigare åker- och hagmarker som stått i igenväxning de senaste 100 åren. Inom ett par områden i den centrala delen och i den västra delen har tidigare torvbrytning förekommit. Delar av mossen och skogsbestånden är naturligt uppvuxna efter en sjösänkning vid 1800-talets senare hälft.

Prioriterade bevarandevärden

Områdets prioriterade bevarandevärden är knutna till den variation av livsmiljöer som förekommer. Många arter är knutna till det stora inslaget av naturskogsartad skog, äldre lövrika barrskogar (aspgranskog), sumpskogar, tall- och björkskog på sjösänkingsmark och lövrika igenväxningsmarker.

Områdets rika tillgång till död ved ger livsförutsättningar för områdets rika fauna av vednedbrytande vedskalbaggar. Bundna till områdets solbelysta gamla aspar är t.ex. den sällsynta aspraktbaggen. På nydöda, senvuxna sumpskogsgranar lever bl.a. naturskogsarterna Thomsons trägnagare och bronshjonet

Död ved är också ett viktigt substrat för sällsynta vednedbrytande svampar. Här förekommer t.ex. gräddticka, gränsticka, ullticka, granticka, tallticka,

kandelabersvamp, veckticka och stjärntagging. I kontinuitetsskogarna med rik mykorrhizabildning lever bl.a. svart taggsvamp. Här finns också blåmossa och skogstrappmossa. Lavrikedomen på fuktiga och skuggiga vedsubstrat är också ställvis riklig med förekomst av aspgelélav, garnlav, violettgrå tagellav, nästlav, grynig blåslav, koralllav, skuggblåslav, bårdlav, stuplav och skinnlav.

Fågelfaunan är också rik i området. I skog- och myrmosaiken häckar bl.a. trana. Duvhök, bivråk, sparvuggla, mindre hackspett, spillkråka, tretåig hackspett, tjäder, orre och järpe är observerade i området.

Området ingår i värdestrakt för triviallövs i regional strategi för formellt skydd av skog och skogsmyrmosaiker är en för naturskydd prioriterad skogstyp i nationell strategi för formellt skydd av skog. Det föreslagna skyddet av området är i linje med nationell och regional strategi för formellt skydd av skog. Utvidgningen förstärker det befintliga naturreservatets möjligheter till långsiktigt artskydd. Det är i linje med av riksdagen tagna miljö kvalitetsmål, framförallt levande skogar, myllrande våtmarker och ett rikt växt och djurliv. Objektet består av en sammanhängande skog- myr mosaik i direkt anslutning till det befintliga reservatet Knattorpsmossen. Det ligger i en av länsstyrelsens prioriterade triviallövs skogstrakter. Själva mossen är omnämnd i VMI (våtmarksinventeringen) och där bedömd till klass 2, högre naturvärde.

Källor

- Artportalen, www.artportalen.se, Artdatabanken och Naturvårdsverket.
- Backéus, I. 1978 Skyddsvärda myrar i Örebro län. Länsstyrelsen i Örebro, Naturvårdsenheten.
- Häradskartan
- Ekonomiska kartan 1950-tal
- Länsstyrelsen i Jönköpings län. 2015. Myren, restaurering av en värdefull naturtyp. Erfarenheter från projekt Life to admire.
- Länsstyrelsen i Örebro län, Naturvård, 1998. Våtmarker i Örebro län, norra delen. Publikationsnr 1998:9.
- Naturvårdsverket, 1994. Myrskyddsplan för Sverige.
- Nitare, J. 2011. Barrskogar, Nyckelbiotoper i Sverige. Skogsstyrelsen.
- Oldhammer Bengt & Kirppu Sebastian. 2013. Tallnaturskog i nytt ljus, Svensk botanisk Tidskrift 107:6
- Sandgren, L. 1982. Fågelmyrar i Örebro län. Länsstyrelsen i Örebro län. Naturvårdsenheten. Publikation 1982:1

- Åtgärdsprogram för skalbaggar på nyligen död tall, 2014-2018. Naturvårdsverket. Rapport 6599. December 2013.
- Åtgärdsprogram för skalbaggar på äldre död tallved, 2014-2018. Naturvårdsverket. Rapport 6629. Maj 2014.

PLANDEL

Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Reservatet har indelats i två skötselområden:

1. Myrmosaik
2. Friluftsliv

Skötselområde 1, Myrmosaik (193 ha)

Området består av en omväxlande myrmosaik dominerad av en svagt välvd mosse. Myrmosaikerna innehåller både öppna och mer trädbevuxna delar. Mossen består av olika vitmossor och hyser en lågväxt vegetation av olika halvgräs och ris. Mossetuvorna byggs oftast upp av sotvitmossa, *Sphagnum fuscum*, med ljung som kärlväxtdominant. Inslag av tranbär, kråkbär, odon, rosling, hjortron är viktiga inslag i tuvmiljöerna. I fuktigare partier på mossen växer bl a de insektsätande arterna rundsileshår och tätört. I mosselaggar och små skogskärr är starrvegetationen mer högväxt och i sådana miljöer växer bl a orkidén jungfru Marie nycklar. På mossens öppna partier förekommer, på våren, spelflykt av enkelbeckasiner och orrspel. Tranor häckar även här.

Skogarna, i anslutning till mossen, kännetecknas av stor variation med betydande förekomst av sumpskogar av olika sammansättning. Björk, klibbal, sälg och asp dominerar de lövriska bestånden framförallt nära sjön Besslingen medan tall/skvatramskogar dominerar närmare mossen. Bestånden runt myren är mestadels slutna och av medelbonitet med ett ställvis stort inslag av asp och björk. I dem finns en för trakten ovanligt god tillgång på död och döende ved. Aspkloner förekommer här och var i de blockrika moränområdena. Inslag av enstaka ask, lönn och lind finns i området. Åldersspridningen är hög med en medelålder runt 120 år och en övre ålder på mer än 200 år. De äldsta träden är tallar som i huvudsak finns på myrholmarna. Genom en omfattande självgallring innehåller flera av skogsbestånden rikligt med död ved av både barr- och lövträd i olika dimensioner och nedbrytningsstadier.

Bevarandemål

Arealen myrkomplex ska vara minst 193 hektar. Våtmarkens hydrologi ska vara ostörd och det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller körspår som medför negativ påverkan. Våtmarken ska vara öppen där busk- eller trädskikt endast finns i liten omfattning. Omgivande laggkärr ska bibehållas intakta. Strukturer som tuvor, strängar, flarkar och flarkgölar ska finnas på myren. Bottenskiktet ska domineras av vitmossor. Myren ska omges av olika skogstyper och tillsammans bilda ett större sammanhängande myrkomplex. Skogen ska bestå av olika trädarter till följd av naturlig störningsdynamik och succession. Det ska finnas gamla träd, liggande död ved och stubbar, stående döda eller döende träd. Det ska finnas följande typiska arter på mossen: tuvull, sileshår och trana. Typiska arter i skogen: talticka, duvhök och aspraktbaggen.

Skötselåtgärder

- Vid behov friställa naturvärdesträd genom avverkning eller ringbarkning.
- Vid behov röja/avverka igenväxningsvegetation på myrmark.
- Som återställningsåtgärd kan behov av att proppa igen diken, som avvattnar myren, komma ifråga för att åstadkomma en naturlig hydrologi.

Skötselområde 2, Friluftsliv

Reservatet ligger 4 km nordväst om Frövi. En informationsskylt ska sättas upp i angränsande befintligt naturreservat Knattorpsmossen. Reservatet ligger i Nivå 1, enligt fastställt nivåläggningsdokument dnr: 512-504-2014

Bevarandemål

Naturreservatet ska ge allmänheten goda möjligheter att uppleva naturreservatets naturvärden. Besökare ska kunna orientera sig och hämta kunskap om reservatet genom aktuell informationstavla.

Skötselåtgärder

- Ny informationstavla med karta ska sättas upp enligt skötselplanekarta.
- Tillsyn och underhåll av informationstavla.

Övrigt

Förvaltning

Reservatsförvaltare är Länstyrelsen i Örebro län.

Reservatsgränsmarkeringar

Reservatets gränsmarkeringar ska underhållas i enlighet med Naturvårdsverkets anvisningar.

Uppföljning

Uppföljning av bevarandemål

Uppföljningen av bevarandemål och syfte kommer att ske inom länens obligatoriska uppföljning – Block A – och beskrivs i Översiktlig plan för uppföljning av skyddade områden i Örebro län.

Uppföljning av skötselåtgärder

Länstyrelsen ansvarar för att uppföljning av genomförda skötselåtgärder sker. Effekter av restaureringsåtgärder som kostat mer än 200 000 SEK, som är finansierade av sakanslaget och syftar till att stärka bevarandestatusen i naturtyper i Habitatdirektivets bilaga 1 eller för arter i bilaga 2 ska följas upp inom länens obligatoriska uppföljning. Ytorna där åtgärderna genomförts ska följas upp separat så att åtgärdens effekter kan mätas.

Uppföljning av friluftsliv

Uppföljningen av friluftsliv kommer att ske enligt Översiktlig plan för uppföljning av skyddade områden i Örebro län. Planen är i dagsläget inte färdigställd.

SKÖTSELPLAN

2017-08-24

Dnr 511-162-2013

